

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 9 พฤศจิกายน 2543

ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยเพื่อแก้วิกฤติการณ์แห่งชาติ

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

สังคมไทยกำลังเผชิญภาวะวิกฤตทุกด้าน เนื่องเพราะฐานรากทางเศรษฐกิจอ่อนแอ การเมืองด้อยพัฒนา และสังคมเสื่อมทรามทั้งด้านจริยธรรมและศีลธรรม จนถือเป็นวิกฤติการณ์แห่งชาติ ในการแก้ไขภาวะวิกฤตเหล่านี้ จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ประชาคมไทย เพื่อสร้างเสริมสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสมานฉันท์ สมาชิกในสังคมมีความเอื้ออาทรต่อกัน ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และมีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกเส้นทาง การพัฒนาและกำหนดชะตากรรมของตนเอง มีส่วนได้รับผลพวงจากการพัฒนาโดยทั่วหน้าและอย่างเสมอภาค โดยที่ประชาคมไทยมิได้ตกอยู่ภายใต้การบงการขององค์กรโลกบาลและรัฐบาลประเทศมหาอำนาจ

ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอว่าด้วยยุทธศาสตร์ประชาคมไทยเพื่อแก้วิกฤติการณ์แห่งชาติ

ข้อที่ 1 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยเสนอให้ปรับเส้นทางพัฒนาโดยเลือกทางสายกลาง ไม่เลือกเส้นทางปิดประเทศ โดยที่ในขณะเดียวกันจะต้องไม่ต้องมนตราลัทธิเสรีนิยมสมัยใหม่ (Neo-Liberalism) ถึงกับดำเนินนโยบายเสรีนิยมทางเศรษฐกิจชนิดสุดโต่ง หากแต่จะผสมผสานฉันทมติแห่งวอชิงตัน (Washington Consensus) เข้ากับ ฉันทมติแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (Bangkok Consensus) เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมกับตัวตน และศักยภาพของระบบเศรษฐกิจไทย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นมิตรกับภาคชนบทและภาคเกษตรกรรม และเป็นมิตรกับคนจนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม

ข้อที่ 2 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยเสนอให้เว้นวรรค ... WTO โดยขอหมุนเข็มนาฬิกากลับไปสู่เดือนกรกฎาคม 2540 ประเทศไทยจะเปิดเสรีการค้าในระดับเดียวกับเดือนกรกฎาคม 2540 และจะไม่เปิดเสรีมากไปกว่านั้น เมืองไทยจะหยุดยืนอยู่กับที่ (Standstill) บนเส้นทางเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ ณ จุดเดียวกับวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 โดยจะไม่เปิดเสรีการค้าบริการมากไปกว่าเมื่อระบบเศรษฐกิจไทยล้มหมอนนอนเสื่อ อันเป็นผลจากโรคเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ บรรดาพันธมิตรที่ประเทศไทยมีกับ WTO, AFTA และ OPEC ในประเด็นเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจจะขอเวลาทบทวนจนถึงปี 2550 ในขณะที่ประเทศไทยยืนอยู่กับที่บนเส้นทาง

เสรีนิยมทางการค้า แต่จะขอก้าวถอยหลังบนเส้นทางเสรีนิยมทางการเงิน โดยจะไม่เปิดเสรีทางการเงินชนิดสุดโต่ง หากแต่จะมีการควบคุมและกำกับการค้าเคลื่อนย้ายเงินทุนระยะสั้นอย่างเข้มงวด การดำเนินนโยบายเสรีนิยมทางเศรษฐกิจจะเลือกขนาดการเปิดประเทศระดับอุดมภาพ (Optimal Openness) โดยคำนึงความสามารถของสังคมเศรษฐกิจไทยในการจัดการและฝ่าคลื่นมรสุมเศรษฐกิจเสรี

ข้อที่ 3 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยเสนอให้ปฏิรูปกฎหมายดังต่อไปนี้

(ก) ขอประชามติเกี่ยวกับกฎหมาย 11 ฉบับที่ออกในยุครัฐบาลนายชวน หลีกภัย (2540-2543) ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นกฎหมายขายชาติและทำลายชาติ หากกฎหมายฉบับหนึ่งฉบับใดหรือทั้ง 11 ฉบับมิได้รับความเห็นชอบจากประชาชน ให้ประกาศยกเลิกกฎหมายฉบับดังกล่าว

(ข) เร่งรัดและส่งเสริมการตรากฎหมายเพื่อการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งกฎหมายเพื่อคนจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม จงถามพรรคการเมืองและนักการเมืองว่า มีแผนในการเสนอกฎหมายอะไรบ้างตามแนวทางดังกล่าวนี้

(ค) พิจารณาบททวนและยกเลิกกฎหมายโลกานุวัตรที่ทำให้สูญเสียอธิปไตย รวมถึงลดจนกฎหมายที่มีผลในการถ่ายโอนส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากภาคชนบทและภาคเกษตรกรรม กฎหมายที่ไม่เกื้อกูลการดำรงชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนจน กฎหมายที่มีผลในการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และกฎหมายที่มีผลในการสร้างสายใยและอำนาจการผูกขาด จงถามพรรคการเมืองและนักการเมืองว่า จะพิจารณาบททวนและยกเลิกกฎหมายอะไรบ้างตามแนวทางที่กล่าวข้างต้นนี้

(ง) สาระสำคัญของ หนังสือแสดงเจตจำนง (Letter of Intent) เพื่อขอเงินกู้ฉุกเฉิน จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF Standby Arrangement) และหนังสือแสดงนโยบายการพัฒนา (Letter of Development Policy) เพื่อขอเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้าง (Structural Adjustment Loans) จากธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชีย ต้องแจ้งให้สมาชิกรัฐสภาทราบก่อนหรือในวันเดียวกับที่ยื่นขอเงินกู้ หลักการนี้ครอบคลุมถึงเงินกู้ใดๆที่มีเงื่อนไขการดำเนินนโยบาย (Policy Conditionality) เงื่อนไขการดำเนินนโยบายใด หากมีผลให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เดิม หรือมีผลให้ต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนยื่นหนังสือขอเงินกู้

(จ) กฎหมายที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และยังคงผลให้ประชาชนบางหมู่เหล่าต้องย้ายถิ่น ต้องเผยแพร่ให้สาธารณชนรับทราบ และดำเนินการประชาพิจารณ์โดยคณะบุคคลที่มีความเป็นกลาง ก่อนที่จะประกาศใช้ หากประชาชนที่ได้รับ

ผลกระทบโดยตรงเกินกว่าที่หนึ่งไม่เห็นชอบ กฎหมายนั้นก็มีอันต้องพับไป หรือมิฉะนั้นรัฐบาลต้องจ่ายเงินชดเชยความเสียหายในอัตราที่เป็นธรรม จึงจะบังคับใช้ได้ การกำหนดเงินชดเชยความเสียหายให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการไตรภาคี อันประกอบด้วยผู้แทนรัฐบาล ผู้แทนประชาชน ที่ได้รับความเสียหาย และผู้ทรงคุณวุฒิที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันเลือก

(ฉ) กฎหมายเกี่ยวกับการเงิน อันประกอบด้วยกฎหมายเงินตรา กฎหมายสถาบันการเงิน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายรายจ่ายรัฐบาล กฎหมายหนี้สาธารณะ กฎหมายกองทุนหมุนเวียน กฎหมายรัฐวิสาหกิจ กฎหมายการบริหารการคลัง และกฎหมายการบริหารการเงิน รวมตลอดจนกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กฎหมายที่ยังผลให้ประชาชนต้องย้ายถิ่น กฎหมายที่มีผลในการถ่ายโอนส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากภาคชนบทและภาคเกษตรกรรม และกฎหมายที่ลิดรอนสวัสดิการของคนจนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วยคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ จึงจะตราเป็นกฎหมายได้

(ช) เปลี่ยนแปลงจารีตด้านนิติบัญญัติ เพื่อลดทอนการใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหาร เพราะอำนาจในการใช้ดุลพินิจเปิดช่องให้มีการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ข้อที่ 4 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยต้องการเห็นความโปร่งใส (Transparency) ของกระบวนการกำหนดและบริหารนโยบาย จึงมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

(ก) ตระกฏหมายห้ามบรรจวาระจรรยาในการประชุมคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการอื่นใด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติโครงการลงทุนหรือโครงการใช้จ่ายเงินอื่นใดของหน่วยราชการและองค์การของรัฐ หากฝ่าฝืน มีบทลงโทษที่รุนแรง

(ข) ถ่วงทอดการประชุมคณะรัฐมนตรีทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์

(ค) ถ่วงทอดการประชุมคณะกรรมการงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์

(ง) ห้ามหน่วยราชการหรือองค์การของรัฐทำสัญญาหรือนิติกรรมเพื่อปกปิดข่าวสารสาธารณะหรือข้อมูลทางราชการ หากฝ่าฝืน มีบทลงโทษที่รุนแรง

(จ) หน่วยราชการที่ถูกคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการสั่งให้เปิดเผยข้อมูล หากขัดขืนไม่ยอมเปิดเผยหรือเปิดเผยล่าช้ากว่ากำหนด ให้มีความผิดตามกฎหมาย และมีบทลงโทษที่รุนแรง

ข้อที่ 5 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยไม่ต้องการเห็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการประพฤติมิชอบ จึงมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

(ก) ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรธิดา ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งและเมื่อออกจากตำแหน่ง โดยต้องรายงานรายการเคลื่อนไหวบัญชีทรัพย์สินทุก 6 เดือนด้วย

(ข) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง แม้มิได้มีสถานภาพการสมรส แต่ถ้ามีบุตรกับสตรีหรือบุรุษใด หรือมีหลักฐานว่าอยู่กินกับสตรีหรือบุรุษใด ต้องรายงานบัญชีทรัพย์สินคู่เดียวเท่ากับคู่สมรสและบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(ค) ข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงิน การงบประมาณ การพัสดุ และการตรวจเงินแผ่นดิน รวมตลอดจนข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประมูล การจัดจ้างจัดซื้อ การออกใบอนุญาต การขายทรัพย์สินของแผ่นดิน การจัดสรรโควตา และการจัดสรรสัมปทาน ตั้งแต่ระดับ C8 ขึ้นไป ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินคู่เดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง

(ง) ให้ยึดทรัพย์สินผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์และประพตติมิชอบเท่ากับสองเท่าของมูลค่าที่ซื้ออสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้โดยคิดดอกเบี้ยอัตราตลาดนับแต่วันที่ซื้ออสังหาริมทรัพย์จนถึงวันที่ถูกยึดทรัพย์สินด้วย

ข้อที่ 6 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเชื่อว่า ความมั่นคงของชุมชนในระดับรากหญ้าเป็นรากฐานของความมั่นคงของสังคม จึงมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

(ก) กระตุ้นให้ประชาสังคมไทยรวมตัวและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายประชาคม พร้อมทั้งสานสายสัมพันธ์กับองค์กรประชาชนองค์กรต่างๆ เพื่อผลักดันนโยบายและตรวจสอบชนชั้นปกครอง

(ข) คืนสิทธิชุมชนให้แก่ชุมชน เร่งออกกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิชุมชน โดยให้ชุมชนมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน

(ค) ให้ชุมชนมีอำนาจหน้าที่ในการผลิตบริการสาธารณะท้องถิ่น (Local Public Goods) หากมีความพร้อมและความต้องการเช่นนั้น

(ง) รัฐจะให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ชุมชนเมื่อได้รับคำร้องขอ ในขณะเดียวกัน รัฐจะจัดสรรงบประมาณเพื่อเกื้อกูลให้ชุมชนสามารถผลิตบริการสาธารณะท้องถิ่น จำนวนงบประมาณผันแปรผันกับความเข้มแข็งของชุมชน และผันแปรตามศักยภาพในการผลิตบริการสาธารณะท้องถิ่นของชุมชน

ข้อที่ 7 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรประชาชนและต้องการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่องค์กรประชาชน จึงมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

(ก) รัฐจะไม่กีดขวางและจะทลายทำนบทางกฎหมายและสถาบันที่กีดขวางการจัดตั้งและการเติบโตขององค์กรประชาชน ตราบเท่าที่องค์กรประชาชนไม่มีเป้าหมายในการแบ่งแยกดินแดน โคนล้มระบอบประชาธิปไตย และก่อภาวะจลาจล

(ข) รัฐจะจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการทำงานขององค์กรประชาชนในกิจกรรมที่มีผลในการเสริมการทำงานของรัฐบาลและหน่วยราชการ รวมทั้งองค์กรของรัฐ ทั้งในด้านการพัฒนาชนบท การจัดการศึกษา บริการสุขภาพอนามัย การพัฒนาเด็กและเยาวชน การส่งเสริมสถานภาพของสตรี การคุ้มครองแรงงาน การคุ้มครองผู้บริโภค การช่วยเหลือคนจนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ฯลฯ

(ค) เครือข่ายประชาคมจะส่งเสริมให้องค์กรประชาชนติดตามและตรวจสอบรัฐบาลและระบบราชการให้มีความโปร่งใส ในกรณีนี้ จะมีการจัดตั้งประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป เพื่อยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองและข้าราชการระดับสูง กรณีที่ต้องสงสัยว่ามีการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(ง) สนับสนุนองค์กรประชาชนในแต่ละภาคส่วนของสังคมไทยจะมีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมายเพื่อเกื้อกูลการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาที่เป็นมิตรกับภาคชนบทและภาคเกษตรกรรม และการพัฒนาที่เป็นมิตรกับคนจนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้ด้วยการจัดตั้งประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไปในการเสนอร่างกฎหมายเหล่านี้

(จ) สนับสนุนองค์กรประชาชนภายในประเทศให้สานสายสัมพันธ์กับองค์กรประชาชนระหว่างประเทศ เพื่อผนึกกำลังในการต้านกระแสเสรีนิยมชนิดสุดโต่ง รัฐจะไม่ขัดขวางการเข้ามาขององค์กรประชาชนระหว่างประเทศดุจเดียวกับที่ไม่ขัดขวางการเข้ามาของกลุ่มทุนสากลและบรรษัทระหว่างประเทศ รัฐจะปฏิบัติต่อองค์กรประชาชนระหว่างประเทศดุจเดียวกับที่ปฏิบัติต่อบรรษัทระหว่างประเทศ

ข้อที่ 8 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยต้องการให้สังคมไทยพึ่งตนเองในด้านภูมิปัญญา จึงมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

(ก) รัฐจะส่งเสริมการรวบรวม ประมวล เผยแพร่ และพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านไทย

(ข) รัฐจะปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เยาวชนมีความคิดสร้างสรรค์

(ค) รัฐจะส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อลดการพึ่งพิงเทคโนโลยีและภูมิปัญญาต่างประเทศ

(ง) รัฐจะให้ความสำคัญในการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รวมถึงลดจนขยายห้องสมุดประชาชนและพิพิธภัณฑ์ประชาชนระดับท้องถิ่น

ข้อที่ 9 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยต้องการให้สังคมการเมืองแก้กฎการอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรให้มีชีวิตที่ดี จึงมีข้อเสนอต่อไปนี้

(ก) รัฐและประชาสังคมไทยจะร่วมกันผลักดันให้มีการปฏิรูปการเมือง เพื่อให้ตลาดการเมืองมีการแข่งขันที่สมบูรณ์ (Perfect Competition) และประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมของบ้านเมืองมากขึ้น

(ข) รัฐและประชาสังคมไทยจะร่วมกันผลักดันให้มีการปฏิรูประบบราชการ เพื่อสร้างกลไกความรับผิดชอบ (Accountability) และกลไกความโปร่งใส (Transparency Mechanism) ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 10 ยุทธศาสตร์ประชาคมไทยต้องการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สังคมเศรษฐกิจไทย จึงมีข้อเสนอต่อไปนี้

(ก) ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานของความแข็งแกร่งของสังคมเศรษฐกิจ ดังนั้น รัฐจึงต้องเน้นการพัฒนาชนบทและการพัฒนาการเกษตร รัฐจะต้องเลิกให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากรในการส่งเสริมการลงทุน และเลิกมาตรการการพยุง/ประกันราคาพืชผล ซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร เพื่อนำทรัพยากรเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับเกษตรกร เพื่อความมั่นคงแห่งชีวิต

(ข) รัฐจะส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยนวัตกรรมรูปแบบต่างๆ ในภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ค) รัฐจะดำเนินการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม (Industrial Restructuring) เพื่อจัดการผูกขาดตัดตอน และส่งเสริมให้มีการแข่งขัน ทั้งนี้โดยยกเลิกระบบการให้เงินอุดหนุน ทั้งโดยชัดแจ้งและโดยแอบแฝง และยกเลิกระบบการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร รวมทั้งการลดกำแพงภาษี

(ง) รัฐจะปฏิรูประบบการบริหารนโยบายเศรษฐกิจ เพื่อให้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน (Target Assignment) มีการกำหนดอำนาจการใช้เครื่องมืออย่างชัดเจน (Instrument Assignment) มีการประสานการดำเนินนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ (Policy Coordination) มีความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบาย (Accountability) มีความโปร่งใสในการกำหนดนโยบาย (Transparency) และเกื้อกูลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย (Participation)

หากท่านเห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ประชาคมไทยที่เสนอข้างต้นนี้ เพียงข้อหนึ่งข้อใด หรือทั้งหมด จงรวมพลังผลักดันให้มีการนำยุทธศาสตร์นี้ไปปฏิบัติ จงถามพรรคการเมืองและนักการเมืองในเขตการเลือกตั้งของท่านว่า จะแปรยุทธศาสตร์ประชาคมไทยข้อใดเป็นนโยบายบ้าง และใช้ดุลพินิจของท่านในการเลือกตั้งในทางที่เกื้อประโยชน์แก่สังคมไทยอย่างยิ่ง